

DE INDO-PACIFIC EN EUROPA: *OCEANS APART?* *COOPERATIVE SECURITY* BINNEN DE NAVO EN WAAROM DE INDO-PACIFIC OOK BELANGRIJK IS VOOR DE BELGISCHE DEFENSIE

Françoise VERBANCK

La guerre en Ukraine a rapproché l'Indo-Pacifique¹, et plus particulièrement l'« IP4 »², de l'Europe et de l'OTAN. Les trois dernières années ont ainsi été marquées par une augmentation significative du nombre de rapprochements stratégiques entre dirigeants politiques et militaires, ainsi que par une intensification des activités diplomatiques et économiques.

Bien que l'Indo-Pacifique soit une région géographiquement éloignée, le fait que nos situations sécuritaires sont liées n'est plus remis en question. Le soutien apporté par la Chine et la République populaire démocratique de Corée (RPDC – Corée du Nord) à la Russie dans la guerre contre l'Ukraine, les attaques hybrides et cyber, ainsi que les récentes menaces dans le domaine de l'espace et des satellites montrent clairement que les défis en matière de sécurité ne sont plus limités à une région du monde. À la lumière de la récente stratégie de sécurité américaine (« America first »), qui met également l'accent sur la Chine et sur l'importance des États de la région indopacifique, la question qui se pose désormais est surtout la suivante : comment l'Europe³ et l'OTAN doivent-elles aborder ces défis stratégiques complexes en matière de sécurité ? Quel pourrait être le rôle de la Belgique et, plus précisément, de la Défense ?

Cet article décrit la sécurité coopérative comme l'une des trois missions principales de l'OTAN, en prenant pour exemple les partenariats avec l'IP4. Il fait ensuite le point sur le potentiel belge dans l'Indo-Pacifique. L'article se termine par quelques recommandations concernant la coopération entre notre Défense et l'IP4, que ce soit dans le cadre de l'OTAN ou non.

Luitenant-kolonel SBH Françoise Verbanck studeerde af aan de Koninklijke Militaire School als master in de sociale en militaire wetenschappen, behaalde daarna nog een master in klinische psychologie en een master na master in defensie en veiligheidsstudies. Haar loopbaan wisselde af tussen operationele functies, zoals CO van Ci-MEG, en staffuncties bij R&T, ADIV en CSO. Vandaag werkt zij in het NAVO-hoofdkwartier

¹ L'Indo-Pacifique est considéré par l'OTAN comme une région interconnectée et est donc utilisé comme terme de référence. Cf. : Andrew Latham, « What or Where is the Indo-Pacific? », The Diplomat, 17 mai 2025, <https://thediplomat.com/2025/05/what-or-where-is-the-indo-pacific/#:~:text=For%20much%20of%20the%20Cold,what%20was%20happening%20further%20west.>

² L'Australie, la Nouvelle-Zélande, le Japon et la République de Corée (Corée du Sud) sont considérés par l'OTAN comme formant un groupe en soi, désigné sous le nom d'« IP4 », car il s'agit de quatre pays partenaires qui sont démocratiques, souhaitent coopérer avec l'OTAN et défendent le principe d'un ordre international fondé sur des règles (rules based international order).

³ L'UE a également entamé des partenariats avec l'IP4. Cf. : https://www.ceas.europa.eu/ceas/european-union-and-australia-sign-security-and-defence-partnership_en.

binnen de International Military Staff – Cooperative Security-divisie. In de voorbije drie jaar heeft zij uitgebreide expertise opgebouwd in de samenwerking tussen de NAVO en haar partnerlanden, met een bijzondere focus op Japan, Australië, Nieuw-Zeeland, de Republiek Korea en Mongolië. Dankzij haar talrijke interacties in deze landen heeft zij waardevolle inzichten verworven in de opportuniteiten voor samenwerking met de Belgische Defensie en het versterken van strategische partnerschappen.

De voorbije jaren werden wereldwijd gekenmerkt door een strategische concurrentie op vele niveaus. Niet enkel is er de strijd om kritieke mineralen en hun aanvoerlijnen, ook de technologische wedloop in vele domeinen van innovatieve oorlogsvoering vormen een serieuze uitdaging. Bovendien is er de strijd om macht in een veranderende wereldorde waar ethische en juridische principes soms ver te zoeken zijn. Ook worstelen vele landen om hun maatschappijen weerbaarder⁴ te maken tegen al deze dreigingen en uitdagingen. De bijbehorende cognitieve oorlogsvoering dient dan weer vooral om de publieke opinie en die van beleidsmakers te beïnvloeden.

De wedloop in het kader van de meest innovatieve technologische oorlogsvoering zorgt er ook voor dat landen opnieuw meer aan defensie spenderen en dat de defensie-industrie meer centraal is komen te staan in het economische landschap. Het is overduidelijk dat dit enkel kostenefficiënt kan gebeuren door middel van constructieve samenwerkingsverbanden. Wereldwijd worden trouwens nieuwe allianties gevormd. China, Rusland, Iran en Noord-Korea worden beschouwd als een assertief blok dat onderling steeds meer allianties aangaat, de wereld probeert te beïnvloeden en wederzijdse steun levert, waardoor een nieuwe wapenwedloop werd gestart met een al even escalerende strategische communicatie.

Het is daarom noodzakelijk dat ook België een strategische herziening maakt van wat partnerschappen betekenen, welke allianties het best worden aangegaan en welke rol onze Defensie hierin kan spelen.

⁴ Weerbaarheid reflecteert hier de Engelse term *resilience*: “*Resilience* in a NATO context refers to the capacity, at national and collective level, to prepare for, resist, respond to, and quickly recover from strategic shocks and disruptions, across the full spectrum of threats.”

De NAVO en *cooperative security*

*Cooperative security*⁵ (coöperatieve veiligheid) is sinds 2010 een van de drie kerntaken van de NAVO. Dit was niet zo bij de oprichting in 1949, toen het creëren van een collectieve verdedigingsalliantie tussen Noord-Amerika en West-Europa gericht was op het afwenden van een mogelijke militaire dreiging van de Sovjet-Unie en haar bondgenoten. Dit militaire kader werd ondersteund door een sterke politieke overeenkomst tussen de lidstaten die zich verbonden aan de principes van democratie, vrijheid en rechtsstaat. Vandaag bestaat dit basiskader weliswaar nog steeds, maar is het aangaan van doorgedreven allianties met gelijkgezinde partners – met elk hun hoogtechnologische kennis en een interessante defensie-industrie – een must geworden in de technologische defensiewedloop.

De NAVO hecht groot belang aan deze partnerschappen. Een officieel partnerschap wordt geformaliseerd in de vorm van een niet-legaal bindend *Individual Tailored Partnership Programme* (ITPP)⁶, waarbij de NAVO en het partnerland zich ertoe verbinden om de afgesproken strategische partnership goals binnen de vier jaar te bereiken. Enkele voorbeelden van deze doelstellingen zijn: *cyber defence*, *science for peace and security*, *practical interoperability*, *women peace and security* en *emerging disruptive technologies*.

Alle IP4-landen hebben een ITPP met de NAVO⁷ en bekleden bovendien een geprivilegieerde status binnen de groep van partnerlanden, omdat er een duidelijke win is en zij ook bewijzen dat ze volgens NAVO-standaarden kunnen samenwerken. Een dergelijke aanpak is dan ook een voorbeeld voor onze Defensie.

De samenwerking tussen de NAVO en de IP4

Hoewel de NAVO in de eerste plaats een trans-Atlantische alliantie is, erkent zij dat stabiliteit in andere regio's, zoals de *Indo-Pacific*, een invloed heeft op de veiligheid van haar leden.

⁵ NATO WEBSITE <https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-structure/partnerships-and-cooperative-security-committee?selectedLocale=>

⁶ NAVO-website: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/individually-tailored-partnership-programmes?selectedLocale=>.

⁷ Sommige landen maken hun ITPP openbaar, zoals Japan: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/files/ooo382902.pdf>.

De reeds eerder aangehaalde samenwerking met en wederzijdse steun van China en Noord-Korea aan Rusland geeft een mondiale dimensie aan het conflict en linkt de Euro-Atlantische veiligheid aan de Indo-Pacifische regio. De gekende nucleaire bedreigingen van Noord-Korea, de Chinese militaire uitbouw, de hybride aanvallen, de territoriale claims en de *dual-use*-capaciteiten boezemen geen vertrouwen in en worden door veel landen in de regio beschouwd als een potentiële dreiging, waardoor allianties en partnerschappen met gelijkgezinden steeds belangrijker worden. Dit bewustzijn van gedeelde dreigingen versnelde de toenadering tussen de NAVO en de IP4. De oorlog in Oekraïne heeft aldus geleid tot meer strategische afstemming en politieke eensgezindheid, inclusief gezamenlijke standpunten over de verdediging van het internationale recht, soevereiniteit en territoriale integriteit.

De betrokkenheid van de IP4 zelf weerspiegelt ook een groeiende interesse in samenwerking met het Westen, de NAVO en de EU, niet alleen op economisch gebied, maar ook op het gebied van veiligheid en weerbaarheid: immers, “Wat Oekraïne vandaag is, kan morgen Azië zijn” (*Ukraine today could be Asia tomorrow*)⁸. De ondertussen gekende en toenemende Chinese assertiviteit en zelfzekerheid, gekoppeld aan een sterker en performanter groeiende defensie, zorgt voor grote onrust in zowel het Westen als de *Indo-Pacific*. De IP4 zien deze dreigingen elk vanuit een andere hoek, maar zijn het eens dat de wereldorde uitgedaagd wordt en dat veiligheid en welvaart niet meer vanzelfsprekend zijn. Zuid-Korea⁹ kijkt met argusogen naar Noord-Korea; Japan¹⁰ hekelt de invallen van de Chinezen in hun territoriale wateren en luchtruim; Nieuw-Zeeland¹¹ en Australië¹² hebben vooral oog voor de groeiende cyber- en *space*-dreiging en maritieme veiligheid.

Ondertussen is het bij de NAVO overduidelijk geworden dat de IP4 waardevolle inzichten brengen over de Chinese en Russische hybride oorlogsvoering, cyberdreigingen en maritieme veiligheid. De uitwisseling van expertise is dus een duidelijke win en is bovendien niet het enige voordeel van de samenwerking. Japan

⁸ Uitspraak – bij wijze van geopolitieke waarschuwing – van de toenmalige Japanse eerste minister, Fumio Kishida, tijdens de Shangri-La Dialoog veiligheidsconferentie in Singapore, in juni 2022.

⁹ Korean Defence Strategy: <https://www.army.mil.kr/english/381/subview.do>

¹⁰ Defence White paper JSDF: https://www.mod.go.jp/en/publ/w_paper/index.html

¹¹ New Zealand Defence Strategy: <https://www.defence.govt.nz/publications/strategic-defence-policy/>

¹² Australian Corporate Defence plan: <https://www.defence.gov.au/about/strategic-planning/defence-corporate-plan>

en Zuid-Korea zijn economische grootmachten met geavanceerde technologie en militaire capaciteiten. Hun ligging in een gebied vol geopolitieke rivaliteiten en economisch cruciale scheepvaartroutes maakt dat zij een rol spelen van groot strategisch belang. De NAVO zet daarom sterk in op innovatie en, bijgevolg, op nauwkeurig geselecteerde partnerschappen die een win bieden om het hoofd te bieden aan de technologische race en concurrentie met landen zoals China. Cyber, drones, *emerging disruptive technologies* (opkomende en disruptieve technologieën), het gebruik van artificiële intelligentie, quantumtechnologieën en *space assets* zijn de meest concrete voorbeelden van deze potentiële moderne *dual-use*-oorlogswapens. De IP4 zijn daarom al geruime tijd betrouwbare partners van de NAVO, EU en meerdere Westerse bondgenoten. Een meer intense samenwerking met de IP4 betekent niet dat de NAVO ook echt fysiek in de Indo-Pacifische regio aanwezig zal zijn door er bijvoorbeeld expliciete NAVO-oefeningen uit te voeren. De samenwerking focust zich vooral op *dialogue and consultation* (dialoog en overleg), uitwisseling van knowhow, deelname aan NAVO-oefeningen¹³ en gezamenlijke innovatieprojecten zoals *Digital Ocean*¹⁴.

Welke voordelen bieden partnerschappen met de IP4 voor België?

Niet enkel is de economische verwevenheid tussen Europa en de *Indo-Pacific* een feit, ook de vele veiligheidsgerelateerde domeinen, zoals de maritieme handelsroutes en de cyberaanvallen die een rechtstreekse impact hebben op ons land, zijn nauw verbonden. Bovendien zijn de IP4 door hun democratische overtuiging essentieel in het verdedigen van een *rules-based international order* (op regels gebaseerde internationale orde). Principieel is onze solidariteit met de IP4, die democratie en respect voor het internationale recht hoog in het vaandel houden, daarom onontbeerlijk. Daarnaast zijn de directe pragmatische voordelen niet te onderschatten. België is een klein maar technologisch geavanceerd land. Door samen te werken met deze hoogtechnologisch ontwikkelde landen, kan België niet alleen zijn defensie-industrie moderniseren, maar ook zijn algemene technologische kennis uitbreiden. Door de krachten te bundelen met technologische en militair geavanceerde partners zoals Australië, Japan en Zuid-Korea versterkt

¹³ De IP4 nemen deel aan o.a. *Dynamic Move* (mijnenbestrijdingsoperaties) en *Dynamic Messenger* (maritieme onbemande systemen), *Coalition Warrior Interoperability EX* (CIS) en *Cyber Coalition*.

¹⁴ <https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2024/09/20/natos-digital-ocean-initiative-gets-a-boost-in-portugal?selectedLocale=>

België daarenboven niet enkel zijn eigen veiligheid en innovatievermogen, maar wint het ook aan strategische relevantie binnen de NAVO en de Europese defensiearchitectuur.

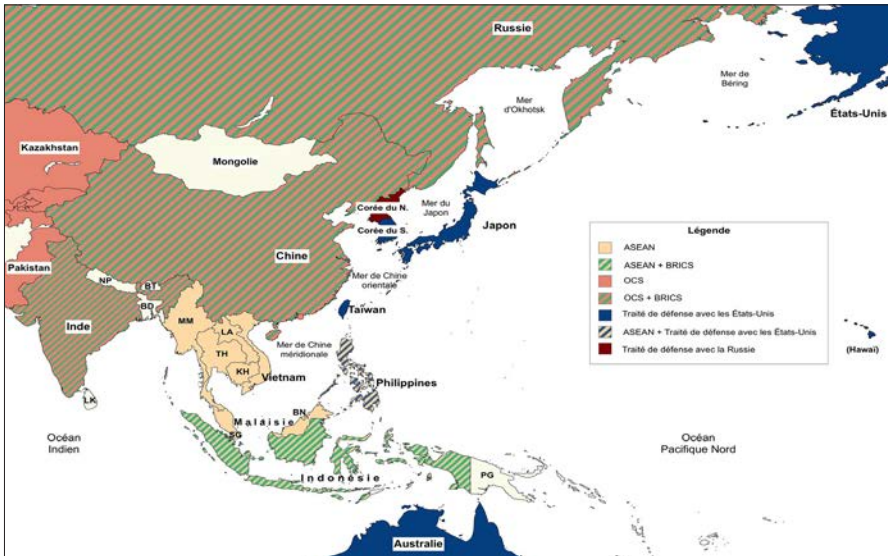
Inmiddels werd beslist om een Belgische Defensieattaché in Japan aan te stellen. Dit maakt het interessant om te focussen op dit land en zijn dichte buurland, Zuid-Korea. Dit jaar vieren we bovendien 160 jaar samenwerking tussen het keizerrijk Japan en het koninkrijk België. Het is opmerkelijk dat België en Japan op economisch vlak een relatief grote uitwisseling hebben. Japan is de op een na grootste niet-Europese investeerder in België (na de VS), met ongeveer 300 Japanse bedrijven die in ons land actief zijn. Er zijn regelmatige handelsmissies onder leiding van het koningshuis die de banden tussen beide landen moeten versterken, met een focus op innovatie, groene transitie en hernieuwbare energie, farmaceutica en chemie. Ongeveer 20% van de Japanse bedrijven in België is actief in de automobielsector. Op gebied van technologie ligt de focus op halfgeleiders en artificiële intelligentie. Japan staat wereldwijd bekend als de derde grootste economie en als een leider op technologisch vlak.

De Japanse defensie is, net als die van Zuid-Korea, van oudsher sterk verbonden met de Verenigde Staten en beschikt over een geavanceerde defensie-industrie. Vandaag zoeken beide landen echter naar een uitbreiding en diversificatie van hun partners. Hierbij kijken ze zowel naar Europa als naar landen in de *Indo-Pacific*. Beide zijn actief binnen internationale veiligheidsinitiatieven en spelen een belangrijke rol op het vlak van cyberveiligheid, hybride dreigingen en maritieme veiligheid. Ook leveren ze een niet te miskennen steun aan Oekraïne, met rechtstreekse donaties aan het *Comprehensive Assistance Package* (CAP)¹⁵. Japan zal bovendien deelnemen aan de *NATO Security Assistance and Training for Ukraine* (NSATU)¹⁶ en heeft reeds een maritieme EOD-groep opgestart via het interoperabiliteitsprogramma van SHAPE. Al deze zaken tonen aan dat Japan inzet op interoperabiliteit met de NAVO. Hierdoor kunnen we rekenen op een partner die ons kan steunen volgens de gekende NAVO-standaarden, bijvoorbeeld door het integreren van de waarden over gender¹⁷. Binnen de NAVO zelf worden de geallieerden aangespoord om meer

¹⁵ CAP: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/comprehensive-assistance-package-cap-for-ukraine>

¹⁶ NSATU: <https://shape.nato.int/nsatu>

¹⁷ "NATO's Cooperative Security and the Partnership with Japan as a showcase on gender mainstreaming in the military," door LtKol Verbanck en LtKol Igarashi, <https://nrdc-ita.nato.int/newsroom/our-magazine>.

Kaart van de Indo-Pacifische regio met de belangrijkste allianties van de Verenigde Staten en de grootste rivalen van het Westen. © Denis-Paul Bourg, Wikimedia Commons

bilaterale samenwerkingen te onderhouden met de IP4, omdat de middelen van de NAVO ook beperkt zijn en in de eerste plaats moeten dienen voor de geallieerden zelf. Een duidelijk voorbeeld hiervan zijn opleidingen en trainingen.

Zelfs met beperkte militaire middelen bieden militaire partnerschappen met Japan en Zuid-Korea aanzienlijke voordelen voor België, in tegenstelling tot andere partnerschappen waar de inzet van onze middelen en personeel veel kost maar een kleinere winst oplevert. Zo kan de uitwisseling op het gebied van onderwaterdrones en ontminning tussen het NAVO *Naval Mine Warfare Centre of Excellence* in Oostende, onze Marine en de Japanse *Maritime Self-Defense Force* (JMSDF) mogelijke synergiën opleveren, aangezien Japan en Zuid-Korea sterk inzetten op innoverende technologieën – zoals de onbemande onderwatersystemen van Mitsubishi – en onze toolbox van onderwater-ontmijningsdrones van topkwaliteit zijn. Zo kan ook onze historische band met Zuid-Korea voordelen opleveren. Deze blijft immers van betekenis, wordt met dankbaarheid erkend door de Koreanen en kan bijgevolg een solide basis vormen voor verdere militaire samenwerking en uitwisseling van technologische knowhow of zelfs aankopen.

In het kader van een concrete samenwerking is het niet onbelangrijk om te vermelden dat alle IP4-landen een verregaande veiligheidsstatus hebben bij de

NAVO. Dit betekent dat alle geallieerden een consensus hebben bereikt over het feit dat elk IP4-land voldoende veiligheidsgaranties heeft geboden om geclassificeerde informatie te delen via de door onze Defensie gekende veiligheidsnetwerken. Dit faciliteert in grote mate de samenwerking en het delen van informatie. Hetzelfde kan niet gezegd worden van alle partners waarmee we vandaag bilateraal samenwerken.

Enkele concrete voorbeelden kunnen bovenstaande argumenten duidelijker onderbouwen.

Als handelsnatie met de haven van Antwerpen is België rechtstreeks afhankelijk van stabiele en veilige maritieme routes. In het kader van de maritieme veiligheid is het NAVO-project *Digital Ocean* zeker een voorbeeld van samenwerking op technologisch vlak. Dit baanbrekend initiatief maakt gebruik van satellietdata, artificiële intelligentie en onbemande vaartuigen om realtime maritieme bewaking mogelijk te maken. De IP4 nemen eveneens deel aan dit project door hun inzichten en technologische kennis en ervaringen te delen.

Samenwerking op het gebied van *cybersecurity* is een vaststaand feit tussen geallieerden. Cyberdreigingen zijn grensoverschrijdend en vereisen een gecoördineerde defensie. Japan en Zuid-Korea hebben unieke ervaringen met grootschalige cyberaanvallen door China en Noord-Korea. De *Cyber Defence Pledge*¹⁸ van de NAVO stimuleert lidstaten en partners om gezamenlijke cybercapaciteiten te ontwikkelen. Het DIANA-initiatief¹⁹ is een belangrijk innovatieplatform waar onder andere nieuwe cyberverdedigingstechnologieën worden getest en geïmplementeerd. Ook dit domein is voor België en onze Defensie een opportuniteit om in eerste lijn samen te werken met deze landen, of de bestaande samenwerkingen te verdiepen.

Wat onze Defensie betreft, is een hernieuwd beleid en visie inzake partnerschappen absoluut noodzakelijk in het licht van de complexe en steeds meer hybride veiligheidsuitdagingen. Een kosten-batenanalyse over welke allianties nu daadwerkelijk bijdragen aan Defensie in brede zin dient daarom deel uit te maken van onze *strategic foresight analysis*.

¹⁸ [Cyber Defence Pledge NATO WEBSITE](#).

¹⁹ Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic, <https://www.diana.nato.int/>.

Uitdagingen en risico's bij samenwerking met *Indo-Pacific*-partners

Er zijn natuurlijk ook uitdagingen aan de samenwerking met de IP4; niet in het minst de geografische afstand.

Eerst en vooral is er de complexiteit van de geopolitieke belangen. De relatie tussen de IP4 met China en Rusland is complex. België en de NAVO moeten daarom een wijs evenwicht vinden tussen het soort engagement dat ze willen aangaan met *Indo-Pacific*-landen en het voorkomen van escalaties met China, Rusland en Noord-Korea; tegelijk moeten ze duidelijke signalen uitzenden.

Op het gebied van technologische en operationele interoperabiliteit kunnen verschillende standaarden en technologieën de samenwerking bemoeilijken en zijn voortdurende investeringen nodig in training, softwarecompatibiliteit en gedeelde operationele procedures. Interoperabiliteit is belangrijk en binnen de NAVO bestaan veel mechanismes om dit te bewerkstelligen, zoals het *Operational Capability Concept* (OCC), waarbij partnerlanden een traject volgen en na twee jaar interoperabel kunnen verklaard worden met de NAVO. Ook onze Defensie kan hierin een rol spelen, door bijvoorbeeld officieren van de IP4 te laten deelnemen aan oefeningen en cursussen zoals de hogere stafcycli.

Een derde grote – en minder voorspelbare – moeilijkheid betreft de politieke instabiliteit en binnenlandse factoren. Veranderingen van regeringen of van veiligheidsbeleid in Japan of Zuid-Korea kunnen een invloed hebben op de continuïteit van de samenwerking. Japan en Zuid-Korea hebben eigen nationale belangen die niet altijd volledig overeenkomen met die van België of de NAVO. Toch mag dit niet overdreven worden, aangezien de samenwerking met de NAVO steeds stabiel is gebleven, ondanks de politieke turbulenties binnen deze landen.

Aanbevelingen en concrete samenwerkingsopportuniteiten voor de Belgische Defensie

Het opnemen van de *Indo-Pacific* in de *strategic foresight analysis* als opkomend focusgebied voor multilaterale samenwerking buiten het traditionele NAVO-gebied, vormt een eerste belangrijke aanbeveling.

De ITTP's van de NAVO met Japan en Zuid-Korea kunnen het referentiekader vormen waarbinnen een samenwerking kan plaatsvinden. Op die manier heeft Defensie op twee vlakken een win: enerzijds toon het de NAVO dat het de *cooperative security*-partnerschappen ondersteunt met bilaterale activiteiten, in lijn met wat alle geallieerden reeds onderschreven. Anderzijds biedt dit kader een waslijst aan opties waaruit kan gekozen worden, zodat de samenwerking zich op bekend terrein bevindt.

Daarnaast kan het opstarten van verkennende bilaterale defensiegesprekken met Japan en Zuid-Korea bijdragen aan een versterkte samenwerking, met een specifieke focus op technologische samenwerking en capaciteitsontwikkeling. Hierbij kan België actief zijn expertise promoten in nichegebieden, zoals cyberbeveiliging en maritieme beveiliging.

Verder is het wenselijk om bilaterale en multilaterale *research and development* (R&D)-projecten te stimuleren, waarbij Belgische defensiebedrijven en kennisinstellingen samenwerken met partners in Japan en Zuid-Korea. Ook deelname aan internationale defensiebeurzen en R&D-programma's in de *Indo-Pacific* kan hierbij een belangrijke rol spelen. Wederzijdse uitnodigingen voor fora zoals BEDEX, waar het Koreaanse bedrijf Hanwha Aerospace and Systems – bekend voor hun luchtafweersystemen – aanwezig was, behoren tot de concrete voorbeelden. De Koreaanse defensie-industrie verkoopt reeds tanks en K239 (Chonmoo)-artilleriesystemen aan Polen, en heeft een verkoopcontracten met Estland, Finland, Roemenië en Noorwegen voor indirecte vuursteun (*indirect fire support* – K9 *self-propelled howitzer*).

Een bijkomende aanbeveling is het versterken van de militaire interoperabiliteit via deelname aan gezamenlijke NAVO-oefeningen, opleidingen en capaciteitsopbouwprogramma's, met bijzondere aandacht voor hybride dreigingen. Een concreet voorbeeld van toekomstige samenwerking zou de integratie kunnen zijn van Japanse officieren aan boord van Belgische mijnenvegers tijdens oefeningen, ter ondersteuning van de Japanse *Maritime Explosive Ordnance Group* die reeds een interoperabiliteitstraject met de NAVO heeft opgestart. De KMS kon alvast een Koreaanse officier opleiden in de hogere stafcyclus.

Tot slot kan België bijdragen aan de weerbaarheid van aanvoerlijnen door het delen van *best practices* en het opzetten van een logistieke samenwerking rond kritieke goederen en technologieën. Ons land kan eveneens leren van zijn partners wat betreft de aanpak van rampen en crisissituaties.

Conclusie

Het NAVO-concept van *cooperative security* benadrukt het belang van brede internationale partnerschappen. Voor België zijn de relaties met Japan en Zuid-Korea van strategisch belang, niet alleen vanwege gedeelde waarden – zoals de op regels gebaseerde internationale orde – en economische belangen, maar vooral voor de innovatieve en technologische aanpak van moderne veiligheidsdreigingen.

In een snel veranderende wereld bieden dergelijke samenwerkingen niet alleen meer veiligheid, maar ook kansen om technologisch en industrieel sneller vooruit te gaan. Door deze partnerschappen actief te versterken, kan België niet enkel een meer invloedrijke en veerkrachtige speler worden in internationale veiligheidsverbanden, maar vooral ook de eigen defensie-industrie moderniseren via een intensievere samenwerking met Japan en Zuid-Korea. Door kennis uit te wisselen of zelfs gezamenlijk te investeren in maritieme technologieën, onbemande systemen, cyberveiligheid en veerkrachtige logistieke infrastructuren kan België zijn militaire paraatheid verbeteren en zijn technologische achterstand inhalen.

Daarnaast biedt een nauwere samenwerking ook aan onze Belgische defensie-industrie de mogelijkheid om te groeien, door toegang te krijgen tot nieuwe markten en gezamenlijke innovatieprojecten.

De nieuwe *strategic foresight analysis* zou alvast de Indo-Pacifische regio moeten bestuderen en de nodige aanbevelingen formuleren doorheen de hiërarchische structuren.

Trefwoorden: cooperative security, NAVO, defensie-industrie, Indo-Pacific, technologische knowhow, Japan, Zuid-Korea